

Rapport 2011:98

Arkeologisk förundersökning i form av antikvarisk kontroll

Fjärrvärme till Barrskogsvägen i Vikingstad

RAÄ 15

Bankeberg 5:23

Rapestads socken

Linköpings kommun

Östergötlands län

Olle Hörfors

Ö S T E R G Ö T L A N D S M U S E U M
A V D E L N I N G E N F Ö R A R K E O L O G I

Fjärrvärme till Barrskogsvägen i Vikingstad

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Områdesbeskrivning	4
Syfte	5
Metod	5
Resultat	5
Tekniska uppgifter	9
Bilaga 1. Tidigare arkeologiska undersökningar	10

Omslagsbild: Två av högarna på den vikingatida delen av gravfältet RAA 15 är klyvda av Barrskogsvägen. Högen framför Linköpings kommuns bil är halv medan det av högen till höger om denna (synlig intill staketet) återstår mindre än 25%. Bild Olle Hörfors 2011.

Ö S T E R G Ö T L A N D S M U S E U M
A V D E L N I N G E N F Ö R A R K E O L O G I

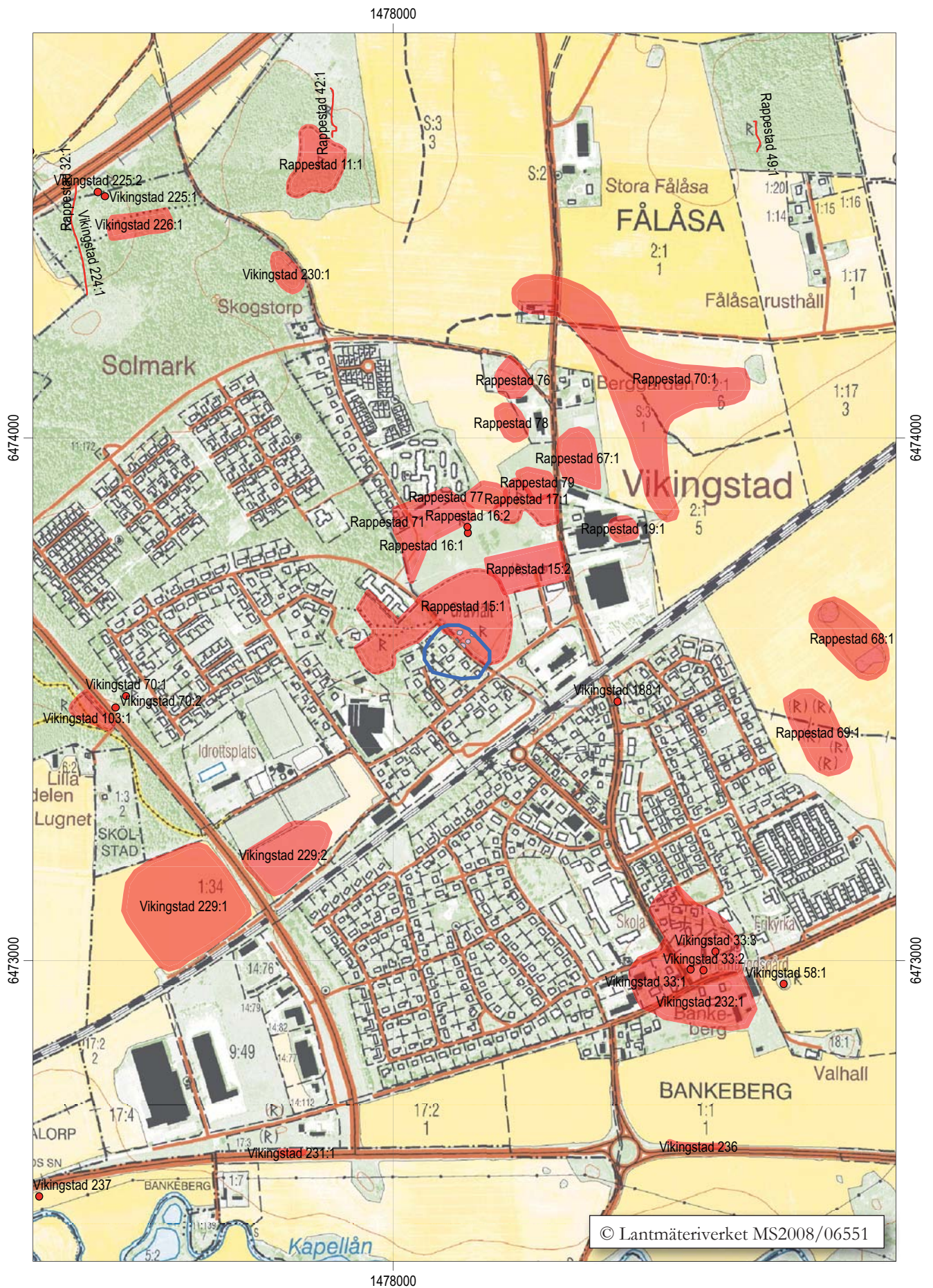
Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013 - 23 03 00 • Fax 013 - 12 90 70
info@ostergotlandsmuseum.se • www.ostergotlandsmuseum.se

Sammanfattning

I november 2011 utförde Östergötlands museum en arkeologisk förundersökning i form av antikvarisk kontroll i samband med utbyggnad av fjärrvärmenätet i Vikingstads samhälle. Arbetet innebar indragande av fjärrvärme till fastigheten Bankeberg 5:23 belägen vid Barrskogsvägen 12. Platsen för anslutning var belägen intill två av vägen delvis störda och avgrävda högar på den vikingatida delen av gravfält 15 i Rappestads socken. Närmaste grav låg endast 0,5 m från schaktet. Trots detta framkom ingenting av arkeologiskt intresse vid schaktningarna.

Olle Hörfors
Antikvarie

Figur 2. Utdrag ur digitala Fastighetskartan, blad , med undersökningsområdet markerat. Barrskogsvägen 12 är belägen centralt i Vikingstads samhälle och direkt sydväst om gravfältet RAÄ 15 i Rappestads socken. Skala 1:10 000.

Inledning

I oktober 2011 utförde Östergötlands museum en arkeologisk förundersökning i form av antikvarisk kontroll i samband med utbyggnad fjärrvärmenätet inom Vikingstads samhälle. Uppdragsgivare och kostnadsansvariga var Linköpings kommun, EKA. Antikvarie Olle Hörfors, Östergötlands museum svarade för fältarbete och rapport.

Områdesbeskrivning

Det planerade arbetet innebar att en anslutning av fastigheten Bankeberg 5:25 skulle göras till befintlig fjärrvärme i Barrskogsvägen i den centrala delen av Vikingstads samhälle. Direkt öster och norr om fastigheten finns ett omfattande fornminneskomplex innefattande fornlämningarna RAÄ 15, 17, 70, 76, 79 mfl i Rappestads socken. Lämningarna består av både gravfält och boplatslämningar och ett stort antal olika dateringar har hittills uppnåtts vid det stora antal arkeologiska åtgärder som genomförts i området.

Det aktuella förundersökningsområdets omedelbara närhet har tidigare berörts av ett stort antal arkeologiska

utredningar, förundersökningar och slutundersökningar mellan åren 1945 och 2011 (se bilaga). Sammantaget har en arkeologisk förstudie berört de aktuella fornlämningarna, arkeologiska utredningar etapp 1 har berört delar av området tre gånger, arkeologiska utredningar etapp 2 två gånger, arkeologiska förundersökningar och antikvariska kontroller tio gånger samt arkeologiska slutundersökningar fyra gånger. Sammantaget kan området mellan järnvägen och Lilla Folåsa betraktas som en mer eller mindre sammanhängande fornlämning som täcker hela den del av området som inte är bebyggt eller skadat av tidigare grustäkt. De fornlämningar som undersökts arkeologiskt har bestått av gravar från både äldre och yngre järnålder samt boplatslämningar från ett flertal arkeologiska perioder.

Fastigheterna vid Barrskogsvägen 10-14 består av äldre villor vilkas tomter skjuter in i gravfältet RAÄ 15 från sydväst på ett sätt som gör att det kan antagas att tomtmarken i ett tidigare skede varit en del av gravfältet.

Gravfältet RAÄ 15 består på den del som ligger intill förundersökningsområdet av markanta högar av tydlig yngre järnålderskaraktär, flera av dem ca 6-7 m i diameter

Figur 3. Gravhöj klyvd av Barrskogsvägen. Ungefär halva högen återstår. Foto Olle Hörfors, 2011.

stora och 0,5 m höga. Minst två av högarna är skadade av Barrskogsvägens dragning och av dessa, båda belägna direkt intill schaktet vid den aktuella förundersökningen, återstår bedömningsvis cirka 50% respektive 25% av den ursprungliga utbredningen.

Syfte

Syftet med den arkeologiska förundersökningen i form av en antikvarisk kontroll var i första hand att se till att fast fornlämning kom att beröras i så liten omfattning som möjligt.

Där fast fornlämning framkommit var syftet att fastställa och beskriva fornlämningarna avseende deras karaktär, datering, utbredning, omfattning, sammansättning och komplexitet, samt att dokumentera dessa med ritning och fotografering.

Den arkeologiska förundersökningens resultat var också avsett att vid en eventuell framtida exploatering kunna ligga till grund för länsstyrelsens fortsatta bedömningar, samt utgöra ett underlag för uppdragsgivarens planeringsarbete.

Metod

Schaktet för fjärrvärme grävdes med grävmaskin. Längst hela sträckan grävdes jorden bort i skikt ned till orörd mark under överinseende av undertecknad. Då ingen fornlämning framkom på någon del av sträckan kom den arkeologiska dokumentationen att inskränkas till digital fotografering.

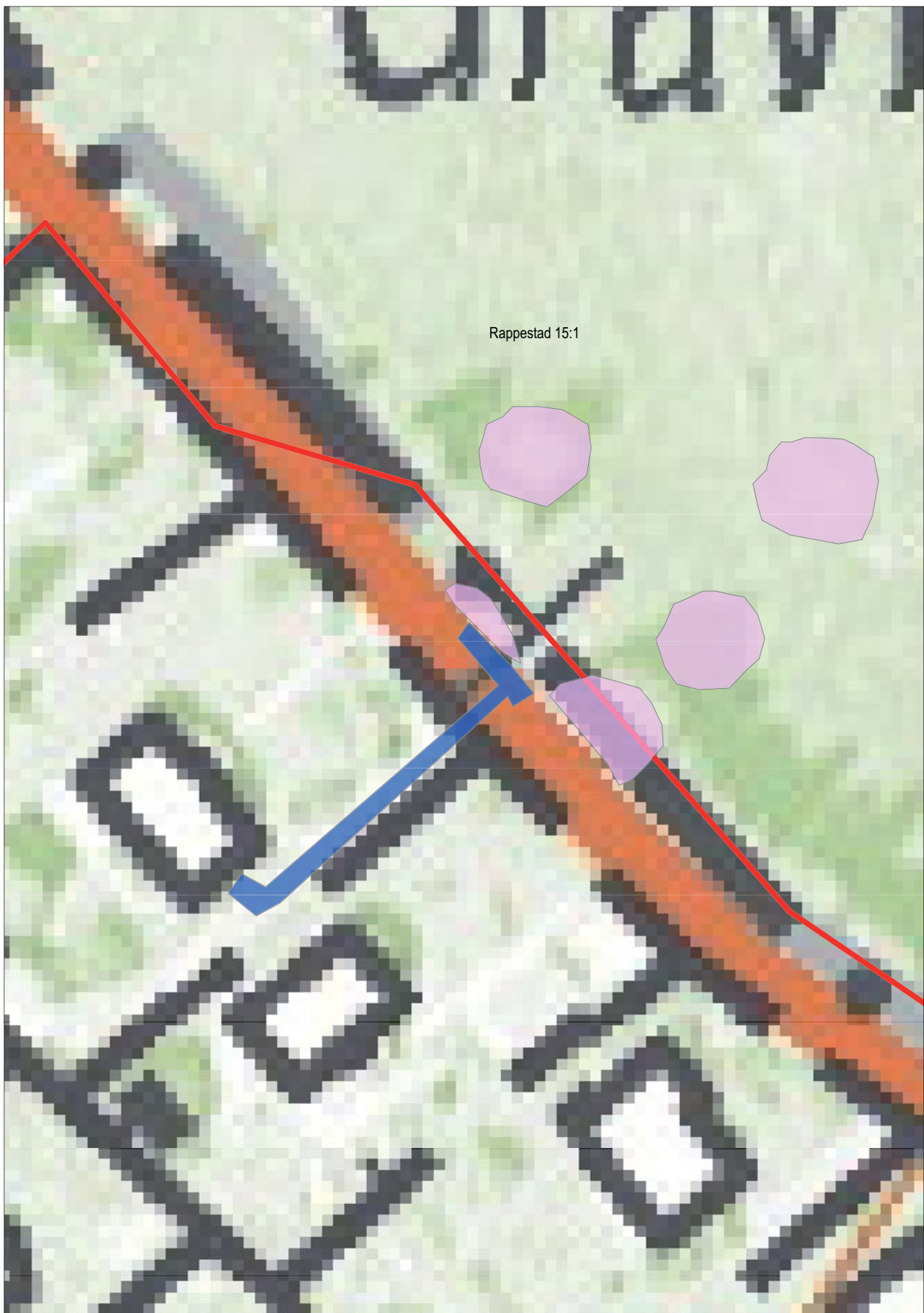
Resultat

Fjärrvärmeschaktet utgick från bostadshusets södra gavel och var 5 + 25 m långt och 1 m brett. I Barrskogsvägens nordöstra del, där anslutningen skulle ske, grävdes ett 1,5 m brett och 5 m långt schakt ned till befintlig fjärrvärme. Sistnämnda del av schaktet låg endast några decimeter från den gravhög som skadats till stora delar av framdragningen av Barrskogsvägen. Inga bevarade lager från denna gravhög kom dock att beröras. De schaktmassor som delvis lades upp över högens kant ut mot gatan kunde också senare tas bort utan att markytans grässvål skadades.

Då ingenting av arkeologiskt intresse framkom inskränktes dokumentationen till digitala foton.

Figur 4. Den vikingatida delen av gravfält 15 består av tydliga högarna. Barrskogsvägen ligger i vänster utkant av bilden. Foto Olle Hörfors, 2006.

Figur 5. Utdrag ur digitala Fastighetskartan med schakt (blå) och gravhögar (rosa) markerade Skala 1:500.

Figur 6. Anslutningsschaktet i gatan. Dumpmassorna ligger över den till ca 25% bevarade gravbögen. Massorna kunde tas bort utan ytterligare skador på gravbögen. Foto Olle Hörfors, 2011.

Figur 7. Schaktet i tomtmarken. Foto Olle Hörfors, 2011.

Referenser

- Feldt A-C. 2001. En källbacke i Vikingstad. Arkeologisk utredning. Lilla Fåläsa. Invid RAÄ 17. Rappestads socken. Linköpings kommun. Östergötlands län. Rapport ÖLM 2001:121
- Fernholm R 1981. Nyupptäckt boplats vid Lilla Fåläsa, Rappestads socken Östergötland. Provundersökning. Rapport UV 1983.
- Fernholm R 1984. Nyupptäckt Rappestads socken, Kalvhagen I Arkeologi i Sverige 1981. Riksantikvarieämbetet och Statens Historiska Museer. Rapport RAÄ 1984:3, Sthlm
- Gruber G. 2005. Fjärrvärmeschakt i Vikingstad. Arkeologisk förundersökning. Vikingstad och Rappestads socknar, Linköpings kommun. Östergötland. Rapport UV-Öst 2005:42
- Helander C. 2010. Boplatslämningar och grav vid Vikingstad . Kompletterande arkeologisk förundersökning inför industribyggnation inom fastigheten Fåläsa 5:8 och fornlämningarna RAÄ 15 och 17. Rappestads socken. Linköpings kommun. Östergötland. Rapport UV Öst 2010:4
- Johansson G. 2007. Grav och boplatslämningar vid Fåläsa. Arkeologisk utredning och förundersökning. RAÄ 17, Fåläsa 5:8. Rappestads socken. Linköpings kommun. Östergötland. Rapport UV Öst 2007:44
- Molin F. 2001. Boplatslämningar från folkvandringstid och vendeltid i Vikingstad. Arkeologisk förundersökning. Fåläsa 13:1, Lilla Fåläsa 5:8, Vikingstad, Rappestads socken, Linköpings kommun, Östergötland. Rapport UV Öst 2001:59
- Nilsson P. 2001. Fornlämningar i Vikingstads samhälle. Arkeologisk utredning etapp 1. Vikingstads samhälle, Vikingstads och Rappestads socknar, Linköpings kommun, Östergötland. Rapport UV-Öst 2001:16
- Svarvar K och Persson A. 2011. Vikingstads samhälle. Arkeologisk förstudie. Rappestads och Vikingstads socknar. Linköpings kommun. Östergötlands län. Rapport ÖLM 2011:25
- Ulfhielm A. 1997. Vikingstads samhälle. Arkeologisk förundersökning. Stora och Lilla Fåläsa i Rappestads socken. Bankeberg i Vikingstads socken. Linköpings kommun. Östergötland. Rapport UV Linköping 1997:1

Digitala arkiv

www.fmis.raa.se och www.sofi.se båda använda 2011.10.15

Tekniska uppgifter

Typ av undersökning	Arkeologisk förundersökning i form av antikvarisk kontroll
Typ av exploatering	Fjärrvärme
Fastighet	Bankeberg 5:23
Ekonomiskt kartblad	085 45 (8F5f Vikingstad)
Koordinater	X6473597 Y1478110
Koordinatsystem	RT 90 2 gon V
Socken	Rappestad
Fornlämning	Intill RAÄ 15
Kommun	Linköping
Lst dnr	431-6170-11
Lst handläggare	Malin Backman
Beslutsdatum	2011-10-07
ÖLM dnr	388/11
Projektnummer	531310
Projektledare	Olle Hörfors
Uppdragsgivare	Linköpings kommun EKA
Projektledare	Olle Hörfors
Fältansvarig	Olle Hörfors
Rapport	Olle Hörfors
Foto	Endast digitala bilder
Fynd	-
Prover	-
Grafik	Olle Hörfors
Renritning	-
Grafisk form	Johan Levin

Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands museum.

Ur allmänt kartmaterial	© Lantmäteriverket MS2008/06551
ISSN 1403-9273	Rapport 2011:98 © Östergötlands museum

Bilaga 1. Tidigare arkeologiska undersökningar

RAÄ 15:1 Gravfält

1. Arkeologisk slutundersökning. Del av Rappestad 15:1, Bankeberg 11:139, Hög (1), Rapport Olsson 1945
2. Arkeologisk slutundersökning, Del av Rappestad 15:1, Bankeberg 5:41, 11:139 Stensättning (2) Rapport Lindahl 1959
3. Antikvarisk kontroll. Rappestad 15:1, 71 Storhagsgatan - Barrskogsv. Inga fornlämningar, Rapport Wigren 1983
4. Arkeologisk förundersökning. Intill Rappestad 15:1, Bankeberg 5:41, Inga fornlämningar, Rapport Stålbom 1992
5. Arkeologisk förundersökning, Intill Rappestad 15:1, Bankeberg 8:1, 1:34, Inga fornlämningar. Rapport Nydolf 1995:16
6. Arkeologisk utredning etapp 1. Rappestad 15-17 m fl Vikingstads samhälle, bytomt, grav- och boplatslägen. Rapport Nilsson P 2001:16

RAÄ 15:2 Boplats

1. Arkeologisk förundersökning, Rappestad 15:2, Fåläsa 5:8, 5:52, 5:53, omfattande boplatslämningar, Rapport Fernholm 1984
2. Antikvarisk kontroll. Rappestad 15:2 Fåläsa 13:1, Lilla Fåläsa 5:8 Härd (2), stolphål, y jää Molin F 2001:59
3. Arkeologisk förundersökning, Rappestad 15:2 och 17, Fåläsa 5:8, Stensättning (1), boplatslämningar, ä jää. Rapport Helander C 2010:4
4. Arkeologisk slutundersökning, Del av Rappestad 15:2,17, Fåläsa 5:8, Huslämning (1), brandgrav (2), ä jää. Rapport Helander A 2010

RAÄ 17 Gravfält och boplats

1. Arkeologisk utredning etapp 1. Rappestad 15-17 m fl Vikingstads samhälle Bytomt, grav- och boplatslägen Nilsson P 2001:16
2. Arkeologisk utredning. Invid Rappestad 17. Lilla Fåläsa 2:1. Inga fornlämningar. Rapport Feldt 2001.
3. Arkeologisk förundersökning, Rappestad 15:2 och 17, Fåläsa 5:8, Stensättning (1), boplatslämningar, ä jää. Rapport Helander C 2010:4
4. Arkeologisk slutundersökning, Del av Rappestad 15:2,17, Fåläsa 5:8, Huslämning (1), brandgrav (2), ä jää. Rapport under utarbetande Helander A 2010
5. Arkeologisk förundersökning, RAÄ 17, 76 och 79. Boplatslämningar i form av kokgropar, härdar och stolphål. Rapport Hörfors 2011.

RAÄ 70:1 Boplats

1. Arkeologisk utredning etapp 1. Rappestad 70:1, Stora Fåläsa 2:1, Boplatsläge, skärvsten, Rapport L Z Larsson 1994

RAÄ 76 Boplats

1. Arkeologisk förundersökning, Rappestad 76, Fåläsa 5:8 Stensättning (?), 5), boplatslämningar, Rapport Johansson 2007:44
2. Hörfors 2011 se RAÄ 17

RAÄ 78 Boplats

1. Arkeologisk utredning etapp 2, Rappestad 78, Fåläsa 5:8, Boplatslämningar, Rapport Johansson 2007:44

RAÄ 79 Boplats

1. Arkeologisk utredning etapp 2, Rappestad 79, Fåläsa 5:8, Boplatslämningar, Rapport Johansson 2007:44
2. Hörfors 2011 se RAÄ 17.

Större område

1. Arkeologisk utredning etapp 1. Rappestad 70:1, Stora Fåläsa 2:1, Boplatsläge, skärvsten, Rapport L Z Larsson 1994
2. Arkeologisk utredning etapp 1. Vikingstads samhälle. Rapport P Nilson 2001.

I november 2011 utförde Östergötlands museum en arkeologisk förundersökning i form av antikvarisk kontroll i samband med utbyggnad av fjärrvärmenätet i Vikingstads samhälle. Arbetet innebar indragande av fjärrvärme till fastigheten Bankeberg 5:23 belägen vid Barrskogsvägen 12. Platsen för anslutning var belägen intill två av vägen delvis störda och avgrävda högar, på den vikingatida delen av gravfält 15 i Rappestads socken. Närmaste grav låg endast 0,5 m från schaktet. Trots detta framkom ingenting av arkeologiskt intresse vid schaktningarna.